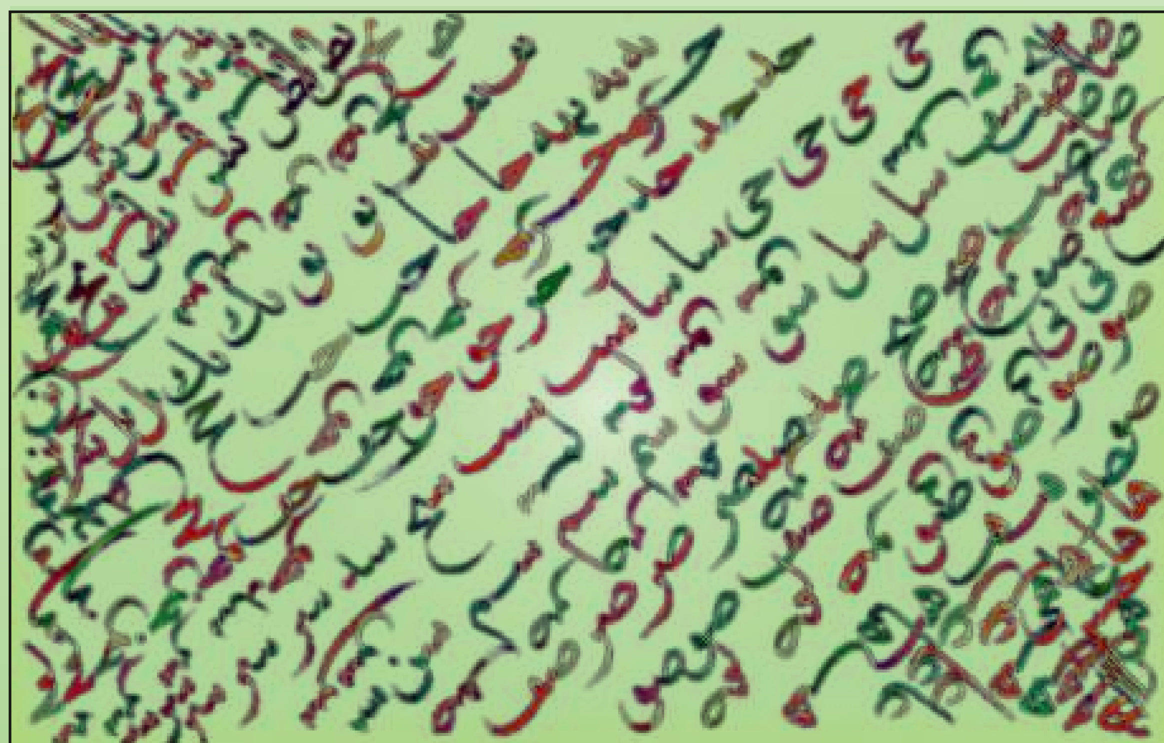
جمهوری اسلامی افغانستان
د پوهنې وزارت
وزارت معارف

حسن خط

صنف دوم

سال چاپ: ۱۳۹۷ هـ . ش.

افغانستان

زموږ خانهٔ

د ټولو مشترك

کور همهٔ ما

دی. است.

سرود ملی

دا وطن افغانستـــان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولـو کور دی
د پښـتون او هــزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هیـــواد به تل ځلیږي
په سـینه کې د آسـیا به
نوم د حق مـو دی رهبـر

دا عــزت د هـر افغان دی
هر بچی یې قهرمـــان دی
د بـــلوڅـــو د ازبکـــو
د تـرکمنـــو د تـاجکـــو
پامیریـان، نورسـتانیـان
هـم ایمـاق، هم پشه یان
لکه لمر پر شـنه آسـمان
لکــه زړه وي جـاویـــدان
وایــو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

وزارت معارف

حسن خط

صنف دوم

سال چاپ: ۱۳۹۷ هـ . ش

مشخصات کتاب

مضمون: حسن خط

مؤلفان: گروه مؤلفان کتاب‌های درسی بخش هنر نصاب تعلیمی

ویراستاران: اعضای دیپارتمنت ویراستاری و ایدیت زبان دری

صنف: دوم

زبان متن: دری

انکشاف دهنده: ریاست عمومی انکشاف نصاب تعلیمی و تالیف کتب درسی

ناشر: ریاست ارتباط و آگاهی عامۀ وزارت معارف

سال چاپ: ۱۳۹۷ هجری شمسی

مکان چاپ: کابل

چاپ‌خانه: مطبعۀ بهیر

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

پیام وزیر معارف

اقرأ باسم ربک

سپاس و حمد بیکران آفریدگار یکتایی را که بر ما هستی بخشید و ما را از نعمت بزرگ خواندن و نوشتن برخوردار ساخت، و درود بی‌پایان بر رسول خاتم- حضرت محمد مصطفی ﷺ که نخستین پیام الهی بر ایشان «خواندن» است.

چنانچه بر همه‌گان هویداست، سال ۱۳۹۷ خورشیدی، به نام سال معارف مسمی گردید. بدین ملحوظ نظام تعلیم و تربیت در کشور عزیز ما شاهد تحولات و تغییرات بنیادینی در عرصه‌های مختلف خواهد بود؛ معلم، متعلم، کتاب، مکتب، اداره و شوراهای والدین، از عناصر شش‌گانه و اساسی نظام معارف افغانستان به شمار می‌روند که در توسعه و انکشاف آموزش و پرورش کشور نقش مهمی را ایفا می‌نمایند. در چنین برهه سرنوشت‌ساز، رهبری و خانوادۀ بزرگ معارف افغانستان، متعهد به ایجاد تحول بنیادی در روند رشد و توسعه نظام معاصر تعلیم و تربیت کشور می‌باشد.

از همین‌رو، اصلاح و انکشاف نصاب تعلیمی از اولویت‌های مهم وزارت معارف پنداشته می‌شود. در همین راستا، توجه به کیفیت، محتوا و فرایند توزیع کتاب‌های درسی در مکاتب، مدارس و سایر نهادهای تعلیمی دولتی و خصوصی در صدر برنامه‌های وزارت معارف قرار دارد. ما باور داریم، بدون داشتن کتاب درسی باکیفیت، به اهداف پایدار تعلیمی در کشور دست نخواهیم یافت.

برای دستیابی به اهداف ذکرشده و نیل به یک نظام آموزشی کارآمد، از آموزگاران و مدرسان دلسوز و مدیران فرهیخته به‌عنوان تربیت کننده‌گان نسل آینده، در سراسر کشور احترامانه تقاضا می‌گردد تا در روند آموزش این کتاب درسی و انتقال محتوای آن به فرزندان عزیز ما، از هر نوع تلاشی دریغ نورزیده و در تربیت و پرورش نسل فعال و آگاه با ارزش‌های دینی، ملی و تفکر انتقادی بکوشند. هر روز علاوه بر تجدید تعهد و حس مسؤولیت پذیری، با این نیت تدریس راآغاز کنند، که در آیندۀ نزدیک شاگردان عزیز، شهروندان مؤثر، متمدن و معماران افغانستان توسعه یافته و شکوفا خواهند شد.

همچنین از دانش آموزان خوب و دوست داشتنی به مثابه ارزشمندترین سرمایه‌های فردای کشور می‌خواهم تا از فرصت‌ها غافل نبوده و در کمال ادب، احترام و البته کنجکاوی علمی از درس معلمان گرامی استفادۀ بهتر کنند و خوشه چین دانش و علم استادان گرامی خود باشند.

در پایان، از تمام کارشناسان آموزشی، دانشمندان تعلیم و تربیت و همکاران فنی بخش نصاب تعلیمی کشور که در تهیه و تدوین این کتاب درسی مجدانه شبانه روز تلاش نمودند، ابراز قدردانی کرده و از بارگاه الهی برای آن‌ها در این راه مقدس و انسان‌ساز موفقیت استدعا دارم.

با آرزوی دستیابی به یک نظام معارف معیاری و توسعه یافته، و نیل به یک افغانستان آباد و مترقی دارای شهروندان آزاد، آگاه و مرفه.

دکتور محمد میرویس بلخی

وزیر معارف

فهرست

عنوان صفحه

عنوان صفحه

یادآوری

این کتاب حاوی دو بخش می باشد بخش اول کتاب درسی برای شاگردان و بخش دوم نمونه های رهنمای تدریس چند درس برای معلمان محترم است، امید که شاگردان عزیز و معلمان محترم از این کتاب استفاده درست کنند.
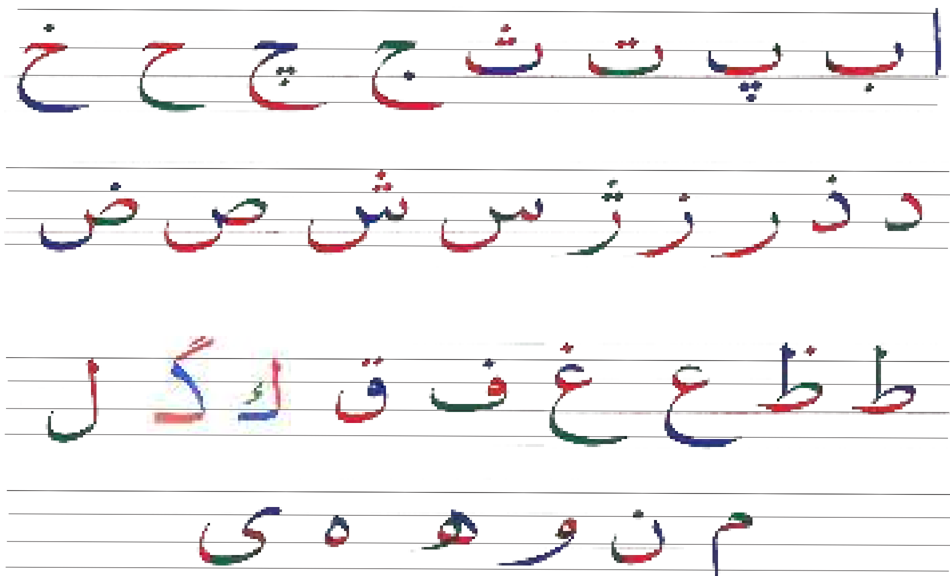
حرف‌های الفبا با خط نسخ

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نوشتن حرف‌های الفبا به خط نسخ.

پرسش

– به نظر شما در حرف‌های زیر، چند حرف نقطه دار است؟

حرف‌های الفبا را ابتدا با دقت ببینند ؛ سپس آنرا با قلم نی یا پنسل مشق وتمرین کنید.

کارخانه‌گی

حرف‌های الفبا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های شان مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ب) باحرف‌های (الف – ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ب) با حرف‌های دیگر از (الف – ر)

پرسش

- آیا دو حرف را به شکل یکجا با قلم نی نوشته اید؟

شاگردان ترکیب‌های بالا را با دقت مشاهده نموده و آن‌ها را با قلم نی در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنند.

ترکیب‌های حرف‌های بالا را با قلم نی و پنسل درکتابچه‌های خود تمرین کنید.

ترکیب حرف (ب) با حرف‌های (س – ف)

هدف: آشنایی شاگردان با طرز نوشتن ترکیبی حرف‌های (س – ف).

پرسش

– در ترکیب‌های زیر، حرف (ب) را با کدام حرف‌های دیگر می بینید؟

بس بص بط بع بف

سر مشق بالا را با دقت مشاهده نموده؛ سپس با قلم نی آنرا در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنند.

ترکیب حرف (ب) را با حرف‌های (س تا ف) با قلم نی و پنسل درکتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ب) با حرف‌های (ق – م)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ب) با حرف‌های (ق – م).

پرسش

– آیا گفته می توانید حرف (ب) با کدام حرف‌ها به شکل ترکیبی نوشته شده است؟

بق بک بل بم

ترکیب‌های حرف‌های بالا را با قلم نی درکتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه خود تمرین کنید.

درس پنجم

ترکیب حرف (ب) با حرف‌های (ن – ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ب) با حرف‌های (ن – ی).

پرسش

– حرف (ب) در ترکیب‌های زیر، با کدام حرف‌ها دیده می شود؟

شاگردان ترکیب‌های بالا را با قلم نی در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ج) با حرف‌های (الف – ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ج) با حرف‌های (الف – ر).

پرسش

-اگر بعد از ترکیب (جا) یک حرف (ن) گذاشته شود چه خوانده می شود؟

جا جت جج جد جر

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق کنید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ج) با حرف‌های (ج – ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ج) با حرف‌های دیگر (ج – ف).

پرسش

آیا گفته می توانید در ترکیب‌های زیر، حرف(ج) با کدام حرف‌های دیگر ترکیب گردیده است؟

جس جص حط جع جف

ترکیب حرف (ج) را با حرف‌های دیگر مانند ترکیب‌های بالا با قلم نی مشق کنید.

کارخانه گی

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود تمرین کنید.

ترکیب حرف (ج) با حرف‌های (ق – ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ج) با حرف‌های (ق – ن).

پرسش

– در ترکیب‌های زیر، حرف (ج) با کدام حرف‌ها دیده می شود؟

جق جك جل جم جن

فعالیت

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق و تمرین کنید.

کارخانه‌گی

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود تمرین کنید.

ترکیب حرف (ج) با حرف‌های (و – ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(ج) با حرف‌های (و – ی).

– آیا گفته می توانید در ترکیب‌های زیر، حرف (ج) با چند حرف دیگر ترکیب گردیده است؟

جو چه چلا چی

به شباهت‌ها و تفاوت‌های ترکیب حرف (ج) با حرف‌های دیگر توجه نموده؛ سپس با قلم نی آنها را در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (س) با حرف‌های (الف – ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (س) با حرف‌های (الف – ر).

پرسش

به نظر شما در ترکیب‌های زیر، نوشتن کدام یک آن‌ها آسانتر است؟

سا ست سج سد سر

با توجه به سر مشق بالا ترکیب‌ها را در کتابچه‌های خود مشق نمایید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق کنید.

ترکیب حرف (س) با حرف‌های (س – ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (س) با حرف‌های (س – ف).

پرسش

– به نظر شما در ترکیب‌های زیر، حرف (س) با کدام حرف‌های دیگر یکجا نوشته شده است؟

سس سص سط سع سف

ترکیب‌های بالا را با قلم نی در کتابچه‌های مشق تان تمرین نموده و به همدیگر نشان دهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (س) با حرف‌های (ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (س) با حرف‌های (ق - ن).

پرسش

- کدام یک از ترکیب‌های زیر را آسان تر وزیبا می نویسید؟

سق شك سل سم سن

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق نمائید و به معلم خود نشان دهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (س) با حرف‌های (و – ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (س) با حرف‌های (و – ی).

پرسش

– آیا شما گاهی حرف (س) را با حرف‌های (و– ی) یکجا نوشته اید؟

سو سه سلا سی

ترکیب‌های بالا را با دقت مشاهده نموده؛ سپس با قلم نی آنرا مشق کنید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ص) با حرف‌های (الف – ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی (ص) با حرف‌های (الف – ر).

– به نظر شما حرف (ص) با کدام حرف‌های دیگر در ترکیب‌های زیر، نوشته شده است؟

صا صب صح صد صر

ابتدا سر خط کتاب را با دقت ببینند؛ سپس با قلم نی آنرا مشق نمایید.

ترکیب بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ص) با حرف‌های (س - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ص) با حرف‌های (س - ف).

پرسش

- در ترکیب‌های زیر، حرف (ص) با کدام حرف‌های دیگر دیده می شود؟

صس صص صط صع صف

فعالیت

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق و تمرین کنید.

کارخانه‌گی

ترکیب بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ص) با حرف‌های (ق – ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(ص) با حرف‌های (ق – ن).

پرسش

– گاهی شما حرف‌های (ص) و (ل) را به شکلی ترکیبی نوشته اید؟

صق صك صل صم صن

ترکیب‌های بالا را مشق و تمرین نمایید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های تان تمرین کنید.

ترکیب حرف (ص) با حرف‌های (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ص) با حرف‌های (و - ی).

پرسش

به نظر شما نوشتن حرف (ص) با کدام حرف‌های زیر آسانتر است؟

صو صه صلا صی

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق نمایند و به همدیگر، نشان بدهند.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ط) با حرف های(الف – ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ط) با حرف‌های (الف – ر).

پرسش

– آیا کدام نامی را شنیده اید که یکی از ترکیب‌های زیر در آن شامل باشد؟

طا طب طج طد طر

ابتدا سرمشق بالا را دقیق ببینند؛ سپس آن را با قلم نی مشق کنند.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ط) با حرف‌های (س – ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ط) با حرف‌های (س – ف).

پرسش

– در ترکیب‌های زیر حرف (ط) با کدام حرف‌های دیگر ترکیب شده است؟

طس طص طط طع طف

ترکیب‌های بالا را با دقت مشاهده نموده؛ سپس با قلم نی آنرا مشق کنید. و به همدیگر نشان بدهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های تان تمرین کنید.

درس بیستم

ترکیب حرف (ط) با حرف های(ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ط) با حرف‌های (ق - ن).

پرسش

- اگر پیش از ترکیب (طن) حرف (و) اضافه شود، چی خوانده می شود؟

طق طک طل طم طن

به ترکیب‌های بالا توجه نموده آنرا با قلم نی مشق کنید.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ط) با حرف های(و – ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ط) با حرف‌های (و – ی).

پرسش

– به نظر شما اگر ترکیب‌های (طو) و (طی) با هم یکجا نوشته شود کدام کلمه تشکیل میشود؟

طو　طه　طلا　طی

از روی سر مشق کتاب، ترکیب‌های بالا را تمرین کنند و به همدیگر نشان بدهند.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ع) با حرف های(الف - ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ع) با حرف‌های (الف - ر).

پرسش

-به نظر شما در ترکیب‌های زیر نوشتن کدام یک از آن‌ها آسانتر است؟

عا عت عج عذ عر

از روی سر خط کتاب، ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق و تمرین نمایید و به معلم خود نشان بدهید.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های تان تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ع) با حرف‌های (س - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ع) با حرف‌های (س - ف).

- در ترکیب‌های زیر حرف (ع) با کدام حرف‌های دیگر ترکیب گردیده است؟

عس عص عط عع عف

ترکیب‌های بالا را دقیق مشاهده نموده؛ سپس با قلم نی آنرا مشق کنید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ع) با حرف‌های (ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ع) با حرف‌های (ق - ن).

پرسش

- در ترکیب‌های زیر حرف (ع) را با کدام حرف‌های دیگر می بینید؟

عق عك عل عم عن

ترکیب‌های بالا را با دقت مشاهده نموده؛ سپس آنرا با قلم نی مشق و تمرین کنید.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ع) با حرف‌های (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ع) با حرف‌های (و - ی).

پرسش ها

- حرف(ع) و حرف (غ) از هم چه تفاوت دارند؟
- در ترکیب‌های زیر حرف (ع) باچند حرف دیگر ترکیب گردیده است؟

عو عه علا عی

فعالیت

ترکیب‌های بالا را با دقت بینند؛ سپس آنرا با قلم نی مشق کنند.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل درکتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ف) با حرف های(الف – ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ف) با حرف‌های (الف – ر).

پرسش

– به نظر شما نوشتن کدام یک از ترکیب‌های زیر آسانتر است؟

فا قب فج فد ف فر

به ترکیب‌های بالا ببینید و آنرا با قلم نی مشق کنید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ف) با حرف‌های (س - ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ف) با حرف‌های (س - ف).

- در ترکیب‌های زیر، حرف (ف) با کدام حرف‌های دیگر ترکیب گردیده است؟

قس فص فط قع فف

در گروه‌ها ترکیب‌های بالا را مشاهده نمایید، آنرا با قلم نی مشق کنید؛ سپس هر گروه، زیبا ترین خط های خود را به تخته یا دیوار صنف نصب کنند.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ف) با حرف های(ف – ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ف) با حرف‌های (ف – ن).

پرسش

– در ترکیب‌های زیر ترکیب حرف (ف) را با کدام حرف‌های دیگر می بینید؟

فق   فک   فل   فم   فم   فن

ترکیب‌های بالا را مشق کرده و معلم بهترین خطها را انتخاب نموده در صنف نصب کند.

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ف) با حرف‌های (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ف) با حرف‌های (و - ی).

پرسش

- نظر شما حرف (ف) با کدام حرف‌های دیگر به شکل ترکیبی نوشته شده می تواند؟

فو فه فلا فی

ترکیب بالا را با قلم نی مشق نمایید.

کارخانه‌گی

سر مشق بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ک) با حرف‌های (الف – ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ک) با حرف‌های (الف – ر).

– در ترکیب‌های زیر، حرف (ک) با کدام حرف‌های دیگر ترکیب گردیده است؟

کا کب کج کد کر

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق کنند و به همدیگر نشان بدهند.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف(ک) با حرف‌های (س – ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(ک) با حرف‌های (س – ف).

پرسش

– در ترکیب‌های زیر حرف (ک) چند بار ترکیب شده است؟

کش کص کط کع کف

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق کنید و به همدیگر خود نشان بدهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف(ک) با حرف های(ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(ق - ن).

پرسش

- در ترکیب‌های زیر نوشتن ترکیبی حرف (ک) به کدام یک از حرفها ساده تر است؟

کق گك کل کم کن

ترکیب‌های بالا را با دقت ببینند و با قلم نی آنرا مشق کنند.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی یا پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ک) با حرف‌های (و - ی)

آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(ک) با حرف‌های (و - ی).

پرسش

- به نظر شما نوشتن ترکیبی حرف (ک) با کدام حرف‌ها ساده تر است؟

کو   که   کلا   کی

ترکیب‌های بالا را با دقت مشاهده نموده و با قلم نی آنرا مشق نمایید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ل) با حرف‌های (الف – ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ل) با حرف‌های (الف – ر).

پرسش

- در ترکیب‌های زیر حرف (ل) با چند حرف دیگر ترکیب گردیده است؟

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق نموده و به همدیگر نشان بدهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (ل) با حرف‌های (س – ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی (ل) با حرف‌های (س – ف).

پرسش

– نوشتن ترکیب حرف(ل) با کدام حرف‌های زیر ساده تر به نظر می رسد؟

لس لص لط لع لف

ترکیب‌های بالا را با دقت مشاهده نموده و آنرا با قلم نی مشق نمایید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود تمرین کنید.

ترکیب حرف (ل) با حرف های(ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(ل) با حرف‌های (ق - ن).

پرسش

- به نظر شما در ترکیبات زیر ترکیب حرف(ل) با کدام حرف آسانتر است؟

لق لك لل لم لن

ترکیب‌های بالا را با دقت مشاهده نموده و با قلم نی مشق و تمرین نمایید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

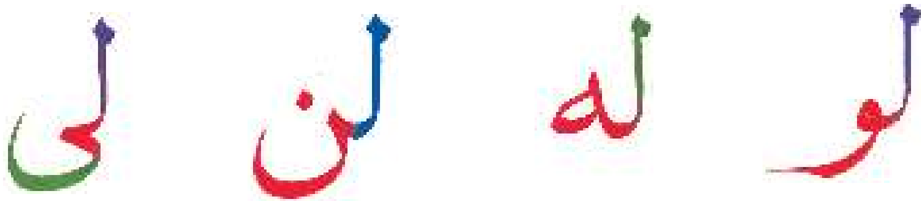
ترکیب حرف(ل) با حرف‌های (و - ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (ل) با حرف‌های (و - ی).

پرسش

- گاهی حرف (ل) را با کدام حرف دیگر توسط قلم نی به شکل ترکیبی نوشته کرده اید؟

ترکیب‌های بالا را با دقت ببینید؛ سپس آنرا با قلم نی مشق و تمرین نمایید و به همدیگر نشان دهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (م) با حرف های(الف – ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(م) با حرف‌های (الف – ر).

پرسش

– در ترکیب زیر، حرف (م) با کدام حرف‌های دیگر ترکیب گردیده است؟

ما مب مج مد مر

ترکیب‌های بالا را با دقت ببینید و آن‌را مشق و تمرین کنند.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل تمرین کنید.

ترکیب حرف (م) با حرف‌های (م – ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (م) با حرف‌های (م – ف).

پرسش

– در ترکیب زیر حرف (م) با چند حرف دیگر به شکل ترکیبی نوشته شده است؟

مس مص مط مع مف

ترکیب‌های بالا را با دقت مشاهده نموده، آنرا با قلم نی مشق کنید.

کارخانه‌گی

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (م) با حرف های(ق - ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی (م) با حرف‌های (ق - ن).

پرسش

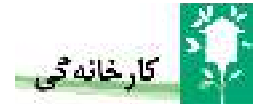
- گاهی حرف (م) را در اخیر کدام حرف دیگر به شکل ترکیبی نوشته اید؟

مق مك مل مم من

فعالیت

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق نموده، به همدیگر نشان بدهید.

کارخانه‌گی

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (م) با حرف‌های (و – ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن حرف (م) با حرف‌های (و – ی).

پرسش

– گاهی شما حرف (م) را با حرف (و) به شکل ترکیبی نوشته اید؟

مو مه ماه می

سرمشق بالا را مشاهده نموده؛ سپس آن را با قلم نی مشق کنید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (هـ) با حرف های(الف – ر)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(هـ) با حرفهای (الف – ر).

پرسش

۱-حرف (هـ) در ترکیب‌های زیر با چند حرف دیگر ترکیب شده است؟

ها هب هج هد هر

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق و تمرین کنید!

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه خود مشق و تمرین نمایید.

ترکیب حرف (ـهـ) با حرف های(س – ف)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف(ـهـ) با حرف‌های (س – ف).

– به نظر شما نوشتن کدام یک از ترکیب‌های زیر آسانتر است؟

هس هص هظ هع هف

ترکیب‌های بالا را مشاهده نموده، با قلم نی آنرا مشق و تمرین کنید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین کنید.

ترکیب حرف (هـ) با حرف های(ق – ن)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی حرف (هـ) با حرف‌های (ق – ن).

- گاهی حرف (هـ) را با حرف‌های دیگر به شکل ترکیبی نوشته اید؟

هق هك هل هم هن

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق و تمرین نموده، به معلم خود، نشان بدهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل در کتابچه‌های خود مشق و تمرین نمایید.

درس چهل وپنجم

ترکیب حرف (ﻫ) با حرف های(و – ی)

هدف: آشنایی شاگردان با نوشتن ترکیبی (ﻫ) با حرف‌های (و – ی).

پرسش

– آیا گفته می توانید در ترکیب‌های زیر حرف (ﻫ) با کدام حرف‌های دیگر ساده تر نوشته می شود؟

هو   هه   هلا   هی

ترکیب‌های بالا را با قلم نی مشق نموده، به معلم تان، نشان بدهید.

ترکیب‌های بالا را با قلم نی و پنسل تمرین نمایید.

بخش دوم

رهنمایی درس‌های مقدماتی

معرفی وسایل (حسن خط)

هدف: آشنایی بیشتر استادان با وسایل هنر خطاطی و خوشنویسی، جهت رهنمایی بهتر شاگردان.

• **کاغذ خطاطی:** عبارت از کاغذی است شفاف و نسبتاً لشم، تا قلم نی روی آن به آسانی حرکت کرده و رنگ روی آن نشر نکند.

• **قلم نی:** از جنس نی سخت و پخته به دست می‌آید تا خوب تراش و سرشود و در وقت نوشتن، سرقلم (نوک قلم) زود خراب نشود.

برای خطاطی قلمی را انتخاب کنیدکه راست بوده و بند نداشته باشد و یا بند آن در قسمت‌های آخر قلم باشد؛ زیرا بند در وسط قلم نی باعث آزار دست می گردد.

• **قلم تراش:** نوعی چاقوی مخصوص بوده که تیغهٔ آن انگشتان کم عرض و ضخامت پشت تیغهٔ آن به تناسب چاقوهای معمولی باریکتر می باشد، تا تراشیدن قلم به ساده‌گی صورت گیرد.

• **قطع زن:** وسیلهٔ سخت، از جنس چوب و یا شاخ حیوانات، چون گوزن، به دست می‌آید که در زیر نوک قلم نی جهت قطع زدن قرار می گیرد.

• **لیقه:** از جری الیاف، ابریشم و یا سُند خامکدوزی به دست می آید و آنرا باید قبل از استفاده با آب و صابون شسته تا خاصیت مواد کیمیاوی آن از بین برود، پس از خشک شدن، در دوات جا به جا میگردد.

لیقه از چپه شدن رنگ، قی کردن قلم روی کاغذ، آلوده شدن دست ها، فرش و لباس جلوگیری می کند.

لازم به یاد آوری است که از پنبه در لیقه استفاده نشود؛ زیرا پشمک‌های آن به نوک نی چسپیده و سبب مزاحمت در وقت نوشتن می شود.

سیاهی: رنگی است که برای مشق کردن مورد استفاده قرار می گیرد و در بازار به نام رنگ نی موجود است، در گذشته‌ها سیاهی را خود مردم از مواد ترکیبی درست می‌کردند، به همین خاطر به نام مرکب نیز یاد می شود.

دوات: بوتلی است که رنگ (سیاهی) و لیقه در آن جابه جا می شود.

لازم به یاد آوری است، که برای تهیه دوات، بوتل انتخاب شود تا نسبت به بوتل‌های معمولی دارای دهن فراختر باشد.

چهار خط: برای ترتیب، تنظیم و درست نوشتن حرف‌ها به کار می رود که از جملهٔ چهار خط، خط سوم آن به نام خط کرسی یاد می شود که حرف در بالا و پایین این خط نوشته می‌شود؛

مانند: شکل زیر

خط کرسی

(شکل چهار خط)

• **خط کرسی:** خط مستقیم افقی می باشد که توسط پنسل و خط کش به طور خفیف و کمرنگ کشیده می‌شود تا خط به استقامت آن راست نوشته شود.

• **استاد محترم:** ابتدا به شاگردان هدایت دهید تا کتابچۀ مشق، قلم نی و دوات تهیه نمایند. به آنها بفهمانید که فقط در کتابچه‌های مشق شان تمرین نمایند و در کتاب درسی نوشته نکنند؛ همچنان هدایت دهید تا قلم‌های خود را پس از مشق کردن پاک نمایند که سبب آلوده گی دست و لباس شان نشود.

قلم‌های شاگردان را سر (تراش) نموده و از گرفتن چاقو، برای تراشیدن قلم، آن‌ها را ممانعت کنید؛ زیرا استفاده چاقو برای اطفال خطرناک است.

• به شاگردان بفهمانید که قبل از مشق کردن، ابتدا سرمشق کتاب را خوب مشاهده نموده تا چشم شان با شکل حرف‌ها آشنا شود، بعد از آن با قلم نی از روی سرمشق کتاب تمرین کنند.

• **سرمشق (سرخط):** خطی است که معلم می نویسد تا شاگردان از روی آن مشق نمایند؛ در کتابهای درسی مضمون حسن خط، سرمشق به همان نمونه‌های خط گفته می‌شود که به خاطر تمرین شاگردان در نظر گرفته شده است تا از روی آن مشق کنند.

سر مشق‌های این کتاب با استفاده از چندین رنگ متفاوت و متنوع به صورت رنگه نوشته شده تا سبب علاقه‌مندی بیشتر شاگردان گردیده؛ همچنان تفکیک حرکت‌های ترکیب‌های حرف‌ها برای شان آسانتر شود؛ اما به شاگردان هدایت داده شود تا برای مشق و تمرین از سیاهی (رنگ قلم نی) استفاده کنند. در نوشتن ترکیب هایی که شاگردان مشکل دارند، در ساعت بعدی، تکرار تدریس شود؛ همچنان نوشتن ترکیب هایی که به تمرین بیشتر نیاز دارند یک درس کتاب را دو یا چند بخش تقسیم کرده در ساعت‌های جداگانه درسی تدریس شود. ارتباط درس جدید با درس قبل در نظر گرفته شود تا تمرین‌های قبلی فراموش شاگردان نشود.

به شاگردان تفهیم شود تا از روی سر مشق کتاب تمرین کنند.

اندازۀ قلم نی برای مشق و تمرین در ترکیب‌های خط نسخ از (۳) ملی متر الی (۴) ملی متر بهتر است.

یادداشت: باید یاد آور شد که حرف الف در اول کلمه با حرف‌های دیگر ترکیب نمی شود و در وسط و اخیر کلمه‌ها با هم ترکیب می شود؛ بنابراین از ترکیب حرف الف به حیث درس مستقل صرف نظر نموده ایم.

درس اول

صفحه(۱) **رهنمای تدریس حسن خط**

زمان تدریس:(دو ساعت درسی)

ساعت اول درسی

عنوان درس	حرف‌های الفبا با خط نسخ	
اهداف عمومی	**شناخت خط نسخ و طرز نوشتن آن از حرف(الف–ض) با قلم نی.**	
اهداف آموزشی **– دانشی** **– مهارتی** **– ذهنیتی**	از شاگردان انتظار می رود تا در پایان این درس به اهداف زیر دست یابند: ● به تسلسل حرف‌های خط نسخ آشنایی پیدا کنند. ● توسط قلم نی حرف‌های خط نسخ را نوشته کرده بتوانند. ● به نوشتن حرف‌های خط نسخ توسط قلم نی علاقه بگیرند.	
روش‌های تدریس	انجام فعالیت‌های گروهی، انفرادی، سؤال و جواب، کار عملی، مشق و تمرین.	
وسایل تدریس	کتاب، کتابچه، قلم پنسل، پنسل پاک، قلم نی، تباشیر، دوات، خط کش.	
شیوه ارزیابی	عملی و مشاهده یی.	
فعالیت‌ها مقدماتی	سلام، احوال پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، تبریکی سال جدید تعلیمی، صحبت در مورد اهمیت مضمون حسن خط.	زمان ۵ دقیقه
	پرسش‌های انگیزه یی متن درس: – گاهی حرف‌های خط نسخ را با قلم نی نوشته کرده اید.	۵ دقیقه

فعالیت های معلم	مدت زمان
-طرز گرفتن قلم نی را به شاگردان یاد بدهید. و قلم نی را به آن‌ها سر کنید. - به آنها بگویید که با نوک قلم نی از دوات رنگ را گرفته و حرف‌های مفرد خط نسخ را مشق نمایید. - در اجرای فعالیت‌ها با آنها همکاری نمایید حرف‌های خط نسخ را در کتابچه‌های شان اصلاح نمایید.	۳۵ دقیقه

ارزیابی: برای حصول اطمینان از اینکه آیا شاگردان نوشتن حرف‌های الفبا از حرف (الف- ض) را فرا گرفته اند آنها را ارزیابی نمایید.

کارخانه گی: حرف‌های خط نسخ را مطابق هدایت کتاب، مشق و تمرین نمایید و روز دیگر به صنف بیاورید.

معلومات بیشتر برای معلم

- جهت تحکیم یادگیری حرف‌های تدریس شده خط نسخ را از (الف-ض) به شاگردان تفهیم نمایید تا آنها حرف‌های ذکر شده را در کتابچه‌های شان توسط قلم نی و یا پنسل مشق و تمرین کنند.

-جهت آگاهی بیشتر معلمان محترم در مورد(خط نسخ) باید یاد آور شدکه:

خط نسخ در در اوایل قرن سوم هجری قمری توسط ابن مقله بن موگلای شیرازی ابداع شده که در ابتدا خطی هم پایهٔ خط کوفی بود. نسخ یعنی نسخه برداری یا رونوشت کردن و کاپی کردن.

خط نسخ در واقع اولین خطی بود که برای تکمیل کردن نواقص و مشکلات خط کوفی و اضافه کردن اعراب و حرکات و آواها (واحدهای تجزیه ناپذیر زبان که کنار یک دیگر قرار می گیرد گفتار را به وجود می آورد.) اختراع شد. این خط از دو خط قبطی و سریانی اخذ شده بود. هر چند برخی معتقدند که خط نسخ پیش از ابن مقله نیز وجود داشته؛ ولی آنچه مسلم است آنکه او این خط را به اوج و کمال رسانید.

درس اول

صفحه(۱)

رهنمای تدریس حسن خط

زمان تدریس:(دو ساعت درسی)

ساعت دوم درسی

عنوان درس	حرف‌های الفبا با خط نسخ	
اهداف عمومی	**شناخت حرف‌های خط نسخ از(ط-ی) و طرز نوشتن آن‌ها با قلم نی.**	
اهداف آموزشی **- دانشی** **- مهارتی** **- ذهنیتی**	از شاگردان انتظار می رود که در پایان این درس به اهداف زیر دست یابند: - به تسلسل حرف‌های خط نسخ آشنایی پیدا کنند. - توسط قلم نی حرف‌های خط نسخ را نوشته کرده بتوانند. - به نوشتن حرف‌های خط نسخ توسط قلم نی علاقه بگیرند.	
روش‌های تدریس	انجام فعالیت‌های گروهی، انفرادی، سؤال و جواب، کار عملی، مشق و تمرین.	
وسایل تدریس	کتاب، کتابچه، قلم پنسل، پنسل پاک، قلم نی تباشیر، دوات و خط کش.	
شیوهٔ ارزیابی	عملی، مشاهده‌یی و سوال و جواب.	
فعالیت‌های مقدماتی	سلام، احول پرسی، تنظیم صنف، گرفتن حاضری، دیدن کار خانه گی، یاد آوری درس گذشته و ارتباط آن به درس جدید.	زمان ۵دقیقه
	پرسش‌های انگیزه یی متن درس: آیا حرفها را به خط نسخ را با قلم نی نوشته کرده اید؟	۵دقیقه

<table>
<tr><th>فعالیت های معلم</th><th>مدت زمان</th></tr>
<tr><td>-طرز گرفتن قلم نی را به شاگردان یاد بدهید. و قلم نی را به آنها سر کنید.
- به آن‌ها بگویید که با نوک قلم نی از دوات رنگ را گرفته و حرف‌های مفرد خط نسخ را مشق نمایند.
- در کارها با آن‌ها همکاری نمایید حرف‌های خط نسخ را در کتابچه‌های شان اصلاح نمایند.</td><td>۳۵ دقیقه</td></tr>
<tr><td colspan="2">ارزیابی: برای حصول اطمینان از اینکه آیا شاگردان نوشتن حرف‌های الفبا از حرف (ط- ی) را فرا گرفته اند، ارزیابی نمایید.</td></tr>
<tr><td colspan="2">کارخانه گی: شاگردان حرف‌های خط نسخ را مطابق هدایت کتاب، مشق و تمرین نمایند و روز دیگر به صنف بیاورند.</td></tr>
<tr><td colspan="2">معلومات بیشتر برای معلم
چند نمونه خط معروف و شناخته شده اسلامی موجود است، این خطوط عبارت اند از: (خط نستعلیق، خط نسخ، خط ثلث، خط شکست، خط کوفی، خط رقعه، خط توقیع، خط رقاع) و امثال آن. از میان تمامی این خطوط اسلامی سه نوع آن یعنی خط نسخ، نستعلیق و شکست بیشتر معروف بوده و مورد استفاده قرار می‌گیرند؛ زیرا خط نسخ از لحاظ رسایی و سهولت خواندن، خط شکسته از نظر سهولت و آسان نوشتن و خط نستعلیق از لحاظ زیبایی در درجه اول قرار دارد. خط نسخ از جمله شش نمونه خطی اختراعی خطاط مشهور بن مقله است و آن را خط قرآنی نیز می‌گویند؛ زیرا قرآنکریم را به این خط می نویسند؛ چنانچه گفته شد خط نسخ از نظر خواندن آسان است، لذا شاگردان در صنوف ابتدایی به آسانی می توانند با این نمونه خط آشنا شوند و آنرا مشق و تمرین کنند؛ بنابراین تمام سرمشق‌های این کتاب به خط نسخ نوشته شده است و رعایت اصول و قواعد شکل نوشتاری سرمشق‌های کتاب ضروری بوده و باید از آن پیروی شود.
الفبای مکمل خط نسخ را یکبار برای شاگردان خوانده و به آنها هدایت بدهید که حرف‌ها را با دقت مشاهده کنند و تا حد امکان شکل آنها را به حافظه بسپارند.</td></tr>
</table>

استاد محترم: از نوشتن تکرار پلان راهنمای تدریس به طور جداگانه برای هر درس دراین کتاب صرف نظر شده است، شما می‌توانید از پلان راهنمای تدریس فوق در تمام درس‌های این کتاب استفاده کنید.